

Doel van het project:

We willen een eerlijk en gezond voedselsysteem waarin agro-ecologische producten de norm zijn en de productie en de afzet er van dus substantieel groeit.

Stichting Jouw Dagelijkse Kost bouwt bruggen tussen boeren, burgers, beleidsmakers & bestuurders. Dit doen we door publieke en coöperatieve agro-ecologische winkels te openen:

- Met steun van lokale overheden (het publieke deel).
- Met inzet van boeren en vaste klanten (het coöperatieve deel).

Iedereen moet hier boodschappen kunnen doen, omdat het prijsniveau gelijk moet worden aan de huidige supermarktprijzen. Hoe we dat aanpakken lichten we hieronder toe.

Toelichting belangrijke termen

Wat is agro-ecologie en waarom is dit zo belangrijk?

Agro-ecologie is een vorm van landbouw, en zelfs een levenswijze, die met respect voor de ecologische grenzen werkt. Het richt zich ondermeer op:

- *Gezonde gemeenschappen.*
- *Vitale bodems.*
- *Rijke biodiversiteit.*

Vaak met, soms zonder biologisch en/of biodynamisch keurmerk. Altijd met oog voor mens, dier en natuur & milieu.

In dit stuk spreken we over agro-ecologisch omdat we binnen de kleinschaligheid ook zelf de toetsing kunnen doen of een kleinere leverancier (boer, tuinder, teler, maker) binnen de bio-norm valt. Voor kleine bedrijven of leveranciers die bijvoorbeeld primair zorginstellingen zijn is een biokeurmerk niet altijd haalbaar. Vanwege de kleinschaligheid is vaak toch helder te maken dat ze zonder kunstmest en chemische middelen hun bedrijf voeren zodat ze mee kunnen draaien in het publieke coöperatieve agro-ecologische winkelnetwerk.

Wat is een gezond voedselsysteem?

- *Voedt mens, dier en bodem, zonder uitputting (dierlijk of plantaardig bemesten, ecologische bestrijdingsmiddelen).*
- *Balans tussen plantaardig en dierlijk: 80/20-principe met ruimte voor dierwelzijn, biodiversiteit en gezondheid voor mens en milieu.*
- *Subsidies voor boeren die de bodem vitaliseren: beloning voor ecologisch boeren en het uitsparen van maatschappelijke kosten op het gebied van natuur- en milieuhervorming en gezondheidszorg, hierdoor worden gezonde keuzes financieel aantrekkelijk zijn voor iedereen (boer en burger).*

Waarom zijn publieke middelen noodzakelijk?

Stel, je hebt dorst. Dan heb je een keuze:

- *Bronwater uit een fles (commercieel).*
- *Water uit de kraan (publiek).*

Stel, je wilt lezen. Dan heb je een keuze:

- *Je koopt een boek in de boekhandel (commercieel).*
- *Je wordt lid van de bibliotheek (publiek).*

Stel, je wilt je dagelijkse boodschappen doen. Dan heb je nauwelijks keuze. Je kunt eigenlijk alleen naar een commerciële partij, waar vaak vooral ongezond ultra-bewerkt voedsel wordt aangeboden dat tijdens de productie ecologische grenzen heeft overschreden.

De agro-ecologische boerderijwinkels, waar vooral verse producten liggen die deze grenzen wel respecteren, zijn veel minder talrijk dan supermarkten en daardoor lastiger te bereiken. Bovendien kennen zij, omdat ze die grenzen respecteren en de rekening niet doorschuiven naar later, een prijsniveau dat niet in elke beurs past. Daarbij is het huidige landbouwsubsidiesysteem zo dat hoe meer grond je hebt hoe meer geld je ontvangt. Kleinschalige boeren zijn dus in het nadeel terwijl zij wel de hoge kosten voor ecologisch boeren betalen.

Dat is oneerlijke concurrentie en zou met publiek geld rechtgetrokken moeten worden. Grootschalige landbouw krijgt immers ook publiek geld via de landbouwsubsidies. Dit bedrag kan dus in onze ogen beter anders verdeeld worden met andere criteria.

Om niet te hoeven wachten op Europees beleid kunnen gemeenten en provincies nu al ondersteunen door:

- *Praktische steun (bijv. beschikbaar stellen van panden of uren via bestaande belangenbehartigingsorganisaties).*
- *Financiële bijdragen (bijv. structurele subsidie voor duurzame korte-keteninitiatieven).*

Aanleiding

De afzet van (met name onbewerkte) agro-ecologische landbouwproducten blijft achter bij de maatschappelijke ambities op het gebied van biodiversiteit, bodemkwaliteit en gezondheid. (15% biologisch areaal in 2030)

Voor consumenten zijn agro-ecologische producten relatief duur, terwijl de langetermijnvoordelen voor de maatschappij (zoals lagere zorgkosten, behoud van biodiversiteit en een vitale bodem) onvoldoende zichtbaar en verrekend zijn in de prijs.

Tegelijkertijd zijn de maatschappelijke kosten van gangbaar en sterk bewerkt voedsel niet transparant. Deze kosten betalen we later via belastinggeld. De burger kan de koppeling met inkoopgedrag niet makkelijk leggen; want door anders in te kopen zouden op langere termijn de maatschappelijke kosten zeker dalen en uiteindelijk dus ook de belastingdruk. Dit is echter voor een burger een onmogelijke afweging tijdens het doen van de dagelijkse boodschappen.

Hierdoor blijft agro-ecologische voeding voor een brede doelgroep onvoldoende toegankelijk en aantrekkelijk.

Door de ontwikkeling van publieke coöperatieve agro-ecologische winkels met een restaurant- en educatieve nevenfunctie (Mensa Mensa in samenwerking met stichting Public Food) wordt de afstand tussen boer en burger verkleind, worden risico's en opbrengsten gedeeld en wordt agro-ecologische voeding betaalbaarder en zichtbaarder.

Dit samenwerkingsproject richt zich expliciet op het vergroten van de regionale afzet van agro-ecologische landbouwproducten en het stimuleren van duurzaam consumentengedrag vanuit de overheden die hiertoe maatregelen kunnen nemen.

Er wordt gekozen voor een praktisch winkelmodel (het middel) om een systeeminterventie in de agro-ecologische markt te realiseren (het doel).

Stichting Jouw Dagelijkse Kost heeft een coördinerende functie en is de service stichting voor toekomstige publieke en coöperatieve winkels.

Doelgroep van het project:

- Elke boer, tuinder of teler die al agro-ecologisch werkt of op weg is daarnaartoe.
- Iedereen die met het doen van boodschappen zichzelf en de wereld gezonder wil maken.

- Beleidsmakers en bestuurders op het gebied van voedsel, natuur, milieu of (preventieve) gezondheidszorg.
- Samenwerkingspartners:
  - *Bioweb Fryslân, De Streekboer (beide B2C) / Boer en Chef (B2B): Uitbreiding van afzetkanalen voor aangesloten boeren.*
  - *Public Food: Koppeling van hun mensa-mensa-model (volkskantine: gezonde maaltijden voor snackbarprijzen) aan fysieke winkels.*
  - *Ons Eten Groningen: Als burgerinitiatief bieden de winkels handelingsperspectief aan aangesloten mensen.*
  - *Oogst van Groningen: Werken in opdracht van de provincie met ondernemers samen aan een sterke, duurzame voedselketen in Groningen.*
  - *Friese milieu federatie: dé netwerkorganisatie in Friesland op het gebied van duurzame ontwikkelingen binnen natuur/milieu en landbouw/gezonde voedsel vraagstukken.*
  - *Land van Ons: Naamsbekendheid door het verkopen van hun producten, zodat ze meer leden krijgen en het biologische landbouwareaal kunnen vergroten.*

De winkels zijn letterlijk de brug die alles verbindt.

Aanpak en inhoud van het project:

We starten in Noordoost-Nederland. De komende vijf jaar is het doel om vier winkels te openen in de hoofdsteden van deze regio: Leeuwarden, Groningen, Assen en Zwolle.

De **startfase** (deelbegroting voor de VOORbeeld verkiezing) bestaat uit:

- Gesprekken met stakeholders en overheden om de juiste ondersteuning met publieke middelen te organiseren.
- Het netwerk aan agro-ecologische leveranciers samenstellen.
- Voldoende vaste klanten per winkel vinden.

In de **realisatiefase** starten gefaseerd per stad de winkels op.

Als de vier winkels winstgevend draaien na vijf jaar zijn we aangekomen in de **groEIFase**

- Zorgen we voor continuïteit van de winkels.
- Breiden we uit naar andere regio's in Nederland.

Hoe werkt het?

Elke winkel draait op 300 vaste klanten die samen met lokale boeren eigenaar zijn. ([Kijktip vanaf minuut 17.35 t/m 21.14 om een idee te krijgen hoe we dat voor ons zien.](#)) De coöperatie huurt professionele winkeliers in, ondersteund door vrijwilligers. Winst wordt gebruikt om nieuwe winkels te openen.

Kernwaarden van de winkels:

- Lokaal en rechtstreeks inkopen bij agro-ecologische boeren.
- Eerlijke prijs voor de boer.
- Voor toevoeging van publieke middelen bereikbaar voor iedereen.

Net als Public Food in Rotterdam beginnen we met de uitvoering zonder te wachten op de overheid. Zij financieren hun initiatief met winst uit onder meer hun commerciële catering. Wij doen dat met de eerste 300 klanten die mede-eigenaar worden en in eerste instantie de hogere prijs van agro-ecologisch voedsel willen en kunnen betalen.

Uiteindelijk is het een taak voor de overheid om gezond voedsel voor iedereen bereikbaar te maken. Daarom is het een goed idee om elke winkel te voorzien van een restaurantfunctie, waarin we deze twee initiatieven bundelen.

Toelichting: VOOR bruggenbouwers

Het concept klinkt eenvoudig: 300 vaste klanten, agro-ecologische leveranciers uit de regio realiseren een winkel die financieel gezond is zodat nog veel meer mensen hun boodschappen er kunnen doen. Want overheden zien het belang en ondersteunen de infrastructuur zodat het haalbaar wordt voor elke beurs.

Toch lukt het niet op substantiële schaal. Waarom niet? We missen nu nog cruciale bruggen om dit systeem te realiseren:

- Tussen boeren en klanten: Coöperatieve winkels waar boeren een eerlijke prijs krijgen en consumenten toegang hebben tot gezond en betaalbaar voedsel.
- Tussen die winkels en bestuurders/beleidsmakers: Lokale overheden die subsidies verstrekken en regelgeving aanpassen om de winkels te ondersteunen, zodat de boer producten kan aanbieden voor een gangbare prijs aan de klant.

Financiële onderbouwing

Activiteit	Uren	Tarief	Aantal steden	Totaal
Overleg bestuurders/beleidsmakers	125	€ 75,00	4	€ 37.500
Publiekscampagne (klanten werven)	125	€ 100,00	4	€ 50.000
Afstemming met boeren	125	€ 75,00	4	€ 37.500
Totaal begroting				€ 125.000